

Asia: OM 9/021/2016

Tuomioistuinviraston perustaminen

Lausunnonantajan lausunto

Kannatatteko vai vastustatteko tuomioistuinviraston perustamista?

Kannatan

Mikä on yleinen arvionne toimikunnan ehdotuksesta?

Ehdotus on pääosin harkittu ja asianmukaisesti perusteltu.

Pohjois-Karjalan käräjäoikeus kannattaa ehdotettuja linjauksia tuomioistuinviraston ydintehtävistä, eli tuomioistuinlaitoksen toimintaedellytyksistä huolehtimisesta, tuomioistuinten toiminnan kehittämistä, suunnittelusta ja tukemisesta.

Toiminnallisesti itsenäinen keskusvirasto korostaa tuomioistuinten itsenäistä ja riippumatonta asemaa. Tuomioistuinviraston perustamista puoltaa se, että oikeudenhoidon toimijoista tuomioistuimet ovat ainoa toimija, joka on edelleen suoraan oikeusministeriön hallinnon alainen. Tuomioistuinviraston perustaminen vastaa myös kansainvälistä kehitystä ja hyvin organisoituna mahdollistaa hallintotehtävien tehokkaan ja tuloksellisen hoitamisen.

Ehdotuksessa on otettu asianmukaisesti huomioon tuomioistuinlaitoksen erityispiirteet sekä erittäin tärkeä periaatteellinen lähtökohta siitä, että tuomioistuinviraston tulee toiminnassaan ottaa huomioon tuomioistuinten riippumattomuus.

Miten arvioitte tuomioistuinviraston hoidettaviksi ehdotettuja tehtäviä?

Pohjois-Karjalan käräjäoikeuden näkemyksen mukaan tuomioistuinvirastolla tulee olla laaja toimivalta tuomioistuinten keskushallintoviranomaiselle kuuluvissa tehtävissä. Oikeusministeriöön tulisi jäädä lähinnä lainvalmisteluun ja koko oikeuslaitoksen strategiseen johtamiseen liittyvät keskeiset tehtävät. Myös kansainvälisten asioiden siirtäminen tuomioistuinvirastolle vahvistaisi

nimenomaan tuomioistuintoimintaan liittyvää asiantuntemusta ja toisi todennäköisesti myös taloudellisia säästöjä.

Tuomioistuinten käytettävissä ei ole tällä hetkellä minkäänlaista tukea tiedotustoiminnan kehittämiseksi. Median ja tuomioistuinten sujuva yhteistyö edistää vallankäytön läpinäkyvyyttä ja parantaa luottamusta tuomioistuinten toimintaan. Käräjäoikeus pitää kannatettavana, että tuomioistuinvirastolle keskitettäisiin valtakunnalliset tuomioistuinlaitosta ja sen toimintaa koskevat tiedotustehtävät. Lisäksi tuomioistuinviraston tulisi tarjota tuomioistuimille tukea paikallisen tiedotustoiminnan kehittämisessä.

Jatkovalmistelussa on tärkeää selvittää kaikkien siirrettävien tehtävien sisältö ja laajuus tarkasti ja turvata riittävät resurssien kaikkien tehtävien hoitamiseen.

Pidättekö toimikunnan arviota tuomioistuinviraston henkilöstömäärästä oikeana ja riittävänä?

Ehdotuksesta ei selviä, mihin toimikunnan arvio tuomioistuinviraston henkilöstömäärästä (45 hv) perustuu. Ehdotuksessa on todettu, että henkilömäärä turvaisi viraston tehtävien tyydyttävän hoitamisen. Uuden viraston perustamisella ei kuitenkaan voida tavoitella vain asioiden tyydyttävää hoitamista, vaan viraston toiminnan tavoitteena tulee olla viraston tehtävien korkealaatuinen hoitaminen ja toimintojen edelleen kehittäminen. Jo pelkästään tuomioistuinviraston toiminnan aloittaminen vaatii oman panostuksensa. Esitetty arvio henkilöstömäärästä on tällä perusteella alimitoitettu.

Myös kansainvälisesti vertaillen esitetty henkilöstömäärä on viraston tehtävät sekä Suomen väestömäärä ja koko huomioon ottaen selvästi alhaisempi kuin esimerkiksi Tanskan ja Norjan vastaavissa virastoissa.

Tuomioistuinviraston perustamisen tavoitteena tulee olla se, että virasto pystyy hoitamaan sille osoitetut tehtävät ja tuottamaan tuomioistuimille palveluja laadukkaasti ja nykyistä järjestelmää tehokkaammin. Tuomioistuinvirastolla tulee tällöin olla heti alusta lukien riittävä henkilöstö tehtäviensä hoitamiseen.

Tuomioistuinviraston vaatimat henkilöresurssit eivät kuitenkaan saa heikentää itsenäisten virastojen toimintaedellytyksiä tai vaarantaa niiden toimintakykyä.

Miten arvioitte toimikunnan ehdotusta tuomioistuinviraston johtokunnan kokoonpanosta ja nimeämismenettelystä?

Pohjois-Karjalan käräjäoikeus katsoo, että johtokunnan kokoonpano on tarpeettoman laaja. Yhdeksän jäsenistä johtokuntaa suppeampi johtokunta olisi käytännön toiminnan kannalta parempi ja tehokkaampi.

Johtokunnan jäsenyyden tulee perustua asiantuntemukseen eikä tietyn tahon edustamiseen. Pääpaino jäsenten valinnassa tulee olla tuomioistuinten kehittämisessä. Johtokunnan kokoonpanossa tulisi vahvistaa yleisten tuomioistuinten ja nimenomaan käräjäoikeuksien edustusta, sillä käräjäoikeuksien tuomarikunta on suurin yksittäinen tuomariryhmä. Ehdotus tuomioistuinlaitoksen muun henkilöstön edustuksesta johtokunnassa on perusteltu. Sen sijaan käräjäoikeus ei pidä tarpeellisena julkishallinnon johtamisen asiantuntijan tai asianajajakunnan edustusta ylintä päätäntävaltaa käyttävässä johtokunnassa. Kyseisten tahojen näkemysten kuuleminen on tuomioistuinlaitoksen toiminnan kehittämiseksi tärkeää, mutta näiden näkemysten selvittäminen on täysin mahdollista käyttämällä varsinaisen päätäntävällän ulkopuolista asiantuntijoiden kuulemismenettelyä.

Johtokunnan jäsenten nimeämismenettely on tarpeettoman monimutkainen. Jatkovalmistelussa on syytä miettiä ehdotetulle menettelylle selkeämpiä ja avoimempia vaihtoehtoja, esimerkiksi tuomarivalintalautakuntaa.

Miten arvioitte toimikunnan ehdotusta tuomioistuinviraston johtokunnan ja ylijohtajan välisestä toimivallanjaosta?

Ylijohtajan tehtävät sekä vastuunjako johtokunnan ja ylijohtajan välillä on jätetty mietinnössä liian avoimeksi. Ylijohtajan toimivalta ja vastuut tulee määrittellä tarkemmin.

Pohjois-Karjalan käräjäoikeus pitää tärkeänä, että kaikki tuomioistuinviraston tehtävien ja toiminnan kannalta merkittävät päätökset ja linjaukset tekee johtokunta. Ylijohtajan tehtävänä tulee olla vastata tuomioistuinviraston käytännön toiminnasta johtokunnan päätösten mukaisesti. Ylijohtajan toimivallan tulee olla selkeästi alisteinen johtokuntaan nähden. Tuomioistuinlaitoksen kehittäminen ja tuomioistuinviraston johtaminen ei saa profiloitua yhden henkilön päätöksensaraiseksi.

Mikä on kantanne toimikunnan esittämään viraston sijaintipaikkaan ja sijaintipaikan valinnassa huomioon otettaviin seikkoihin?

Myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella on saatavissa pätevää ja sitoutunutta henkilökuntaa. Viraston toiminnan edellyttämät toimitilat ovat muualla Suomessa selkeästi pääkaupunkiseutua edullisemmat. Viraston paikkasidonnaisuutta on mahdollista vähentää hyödyntämällä tehokkaasti etäpalveluita ja etätyötä.

Joensuun kaupunki, missä sijaitsee Itä-Suomen yliopiston yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunnan oikeustieteiden laitos, täyttää kaikki sijaintipaikalta vaadittavat kriteerit.

Muuta huomioitavaa?

Tuomioistuinviraston asianmukainen johtaminen ja tehtävien tehokas hoitaminen edellyttää ylijohtajalta oikeustieteellistä ylempää korkeakoulututkintoa, käytännössä osoitettua hyvää johtamistaitoa sekä syvällistä tuomioistuinlaitoksen tuntemusta. Pohjois-Karjalan käräjäoikeus pitää kannatettavana, että ylijohtajan virka on määräaikainen.

Turpeinen Tuija
Pohjois-Karjalan käräjäoikeus - Pohjois-Karjalan käräjäoikeus